

MAGYAR IZRAELITA.

Hitfelekezeti érdeklő hetilap.

Kiadó: **Leitner M. L.** könyv- és könyvdatulajdonos.

Felelős szerkesztő: **Tencer Pál.**

<p>Előfizetési feltételek: Pesten házhozhordással, vidékre postai szétküldéssel. Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.</p>	<p>Szerkesztői iroda: Deák Ferencz-utca 5-ik szám, 2-ik emelet, hová a kéziratok intézendők.</p>	<p>Megjelenik minden csütörtökön egy egész iven. Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon fölül egy félhasábos, petsor után 3 kr. számítatik.</p>
--	---	---

Előfizetési felhívás

a

„Magyar Izraelita“

hitfelekezeti érdeklő hetilap 1867-diki október—decemberi folyamára.

Megjelenik az eddigihez hasonló tartalommal és alakban minden csütörtökön egy egész iven. Előfizetési feltételek: Pesten házhozhordással, vidéken postai szétküldéssel:

az október-decemberi évnegyedre 1 frt 50 kr.,
novembertől januárig 1 frt.

Előfizethetni alulirt kiadóhivatalban és minden postahivatalban.

A „Magyar Izraelita“ kiadóhivatala.

S z e m l e.

Figyelmessé tettük már minapi vezérczikkünkben t. olvasóinkat Manojlovits országgyűlési képviselő ur interpellatiojára az ünnepnapok megtartása tárgyában. Érintettük akkor ez ügynek összefüggését a zsidókat egyenjogositó törvénnyel s ennek olynemű szerkezetével, miszerint a zsidók bevett vallásfelekezetenek jelentessenek ki. Most a „Hon“ ez interpellatiót egy más szempontból tárgyalja, és czikke elég érdekes, hogy tartalmával megismerkedjünk. Közöljük tehát, és meg is tesszük reá észrevételeinket.

A czikk így szól:

„Az országgyűlés pár nap alatt korunk egyik legfontosabb kérdése felett fog színt vallhatni. Érttem a Manojlovics képviselő által a kormányhoz intézett interpellatiót a különféle vallások ünnepeinek megtartása tárgyában.

Azon egy pillanatig sem kétkezem, hogy e kérdés korunk szelleme ellenére nem úgy fog eldöntetni, mint Ujvidéken, hol a katolikusok és görög n. egyesültek megegyeztek egymás ünnepeit kölcsönösen megtartani; mert ez nem haladás, de határozott hátramenés lenne, kiállt ellentéte a korszellem követelményének, mely nem türi, hogy a polgár a politikai szabadság daczára vallási rabságnak vettessék alá, mely ellen lelkiismerete lázad fel s mely mellett a polgári szabadság csak guny!

A hol a szabad egyház a szabad államban oly jelszó lett, mint nálunk is, ott az állam nincs hivatva polgárainak lelkiismerete felett zsandárkodni, s azt egyik másik hit szabályai szerint

való üdvözülésre erőltetni. — Az állam polgárainak hitét és gondolatát nem vetheti kényszer alá s legfeljebb is arra ügyel fel, hogy politikai s polgári szabadságát az állam törvényeinek határai közt gyakorolja. De vajjon lehet-e ott szó szabadságról, hol nemcsak saját ünnepét, de más vallásukét is tartoznak az együttlakók megtartani; ez kirívó ellentéte azon kornak, melyben már nemcsak az angol nép, de az egész civilizált világ pénznek tekinti az időt! Ma, midőn Európa legtöbb országa belátja a nemzetgazdasági nagy hátramaradást, észleli az erkölcselenség növekedését, s az ünnepek parancsolt megtartását többé nem tekinti feladatának, ma, midőn az egyház legidősebb leánya Franciaország rég megszüntetvé a parancsolt ünnepeket, s midőn a legkatholikusabb államban Spanyolországban a vakbuzgó inquisitio által alig kiontott vért ünnepnap szarítják fel: Magyarországnak nem csak saját ünnepeinket heverjük el, de más felekezet ünnepeit is kezdjük ünnepelni. Hogy lehet itt majd az 1848-iki törvény XX-ik 2-dik §-ának eleget tenni, mely minden bevett vallásra nézve tökéletes egyenlőséget és viszonyosságot állapít meg. Lehet-e többé kötelezni a protestánsokat, görögöket és zsidókat, hogy a katolikus ünnepeket s vasárnapokat megünnepeljék, s ha igen, akarják-e, hogy a viszonyosság elvénel fogva a katolikusok is megtartsák azon ünnepeket, melyeket a többi vallás tartanak? Ezt úgy hiszem, hogy senki sem gondolja. Az ultramontán még a gondolatától is iszonyodik, hogy más vallás ünnepeit megtisztelje, a felvilágosodott pedig már az egy vallás ünnepeit is sokalja s czéltévesztésnek tartja!

Ezen tehát csak egy mód van segíteni, s ez az, hogy az állam ne avatkozzék többé a polgárok lelkiismereti ügyeibe; ha kimondatott a nagy elv: „szabad egyház szabad államban“, tartassék is meg. Az egyház saját lelki fegyvereivel hasson oda, hogy vallása törvényeinek vagy szabályainak érvényt szerezhesen, de az állam ne legyen többé poroszlója az egyháznak. Hadd uralkodjék teljes lelkiismereti szabadság; tartsa kiki azon ünnepeket, melyet lelkiismerete s sokszor restsége kíván, de a szabad polgárt vallási dolgokban államtörvényekkel tétlenségre, restségre kényszeríteni, a szegényt megfosztani attól, hogy magának munkája által vasár- és ünnepnapra, mikor az embernek ép úgy enni kell, mint más napon, kenyeret kereshessen, nem lehet a lelkiismeret, kevésbé az állam dolga.

Hátha még felvesszük azt a temérdek kárt, mi az ünnep- és vasárnapi munkátlanágnak következménye. Mennyi anyagi kárt okoz az, hogy az év egy ötödrészét, mert ennyit tesz ki a vasár- és ünnepnapok száma, munkátlanul s henylve tölti annyi millió ember; mennyi az erkölcsi veszteség, a mit az ünnep- és vasárnapi dologtalanság szül; mily kiállt bizonyosság erre a bűnügyi statistika, mely az általános bűntények egy-harmadát, s a verekedés, gyilkosság felét ünnep- és vasárnapokon elkövetetteknek bizonyítja. Mert a henylés ivásra s a részegség, mint minden bűnnek kuttéje, a szentirási példa szerint is minden rosra ráviszi az embert.

Mi egy pillanatig sem kételkedünk, hogy a kormány ebben is eltalálja a korszellem jelölte utat, s midőn a vallások egyenjogúságát kimondja, egyszersmind a vallások belkérdéseiben is teljes szabadságot enged polgárainak. Az ünnepnapokat el nem törülheti, mert nincs joga az egyház belső dolgába avatkozni, de kényszeríteni sem fog senkit lelkiismeretesebbnek s vallásosabbnak lenni, mint az egyén önmaga akarja, s ha tenné, ugyan örülhetne-e az egyház a kényszerített vallásosságnak, a képmutatásnak? De az állam nem teszi s nem is teheti, mert a vallási egyenlőségnek s viszonyoságnak, a politikai s polgári szadadságnak mulhatlan következménye a lelkiismeret s ezzel a munka korlátlan szabadsága!

E felszólalást egész általánosságában csak helyeselnünk kell. — Van azonban a kérdésnek még egy más oldala, melyet a mi saját szempontunkból közelebb meg fogunk világítani. Ezuttal csak annyit jegyzünk meg, hogy általában véve nem ítélhetjük el az újvidékieknek példáját, mely szerint a római katolikusok és a görög u. egyesültek néhány nagyobb ünnepeiknek kölcsönös figyelembevételét szabad egyezés útján magok közt kikötötték; nem lehet ezt elítélnünk, mert sok függ a helyi viszonyoktól, a lakosság vallás szerinti arányától és legfőképp az egyezkedő felekezetek ünnepeitől. De ha a szabad egyezkedést ki nem zárják is minden körülmények közt, másrészt az egyetlen döntő s uralkodó elvnek az egyenlőség és viszonyosság alapján csakis a más felekezetűek ünnepeinek ignorálási szabadsága lehet. És csakis ezen jogelv alapján lehet azt várni, hogy ott, hol a helyi viszonyok mindkét félre nézve az egyezkedést kívánatosá tennék, a jogaiban egyenlő mindegyik fél concessiókat fogna tehetni s nyerhetni.

Ez általános észrevétel után hátra van azon reményt kifejeznünk, hogy a bel-, illetőleg cultusügyi miniszter ur nem fogja feleletében szem elől téveszteni azon tekintetet, hogy, habár a zsidók jogegyenlősége még codificálva nincsen is, az országgyűlés mégis határozatilag ismételve elismerte a törvény előtti teljes egyenlőséget, és hogy ennél fogva Manojlovics képviselő ur interpellációjára adandó válaszában kijelenteni fogja, miszerint örködni fog, hogy az 1848. XX. t. cz. 2. §-ában a bevett felekezeteknek biztosított egyenlőség és viszonyosság (miként erről már minapi vezércikkünkben szóltunk) a zsidók iránt is gyakorlatilag érvényesíthetők.

Paulik Gábor urnak az „Idők Tanujá”ban megjelent e következő cikkét t. olvasóinknak becses figyelmébe ajánljuk. Így beszél egy keresztyén pap, ki megesküszik, hogy ő nem zsidófaló. Paulik urnak minden szava elárulja, miszerint ki szeretné irtani az öntudatra ébredt és jogaikat érző zsidókat. Levelezőnkre, ki őt méltán megtámadta, azt fogja, hogy hallott valahol ágyuzni, de nem tudja hol, pedig saját előadásából is kitűnik, hogy ugyanazt mondotta, a miről levelezőnk bennünket értesített. Nem akarunk Paulik ural polemiába bocsátkozni, mert őt e piszkos és szemtelen modorban a világért sem tudnók követni. Ha egyébiránt valamire, úgy az ő válaszára illenek Tacitus eme szavai: proprium est naturae humanae, odisse quem laesis — emberi gyarlóság tulajdonsága, gyűlölni, kit megsértettél.

Tótmegeyer, 1867. évi október 17-én.

Személyem ellen igen ismeretes szagu nyitrai levelező kelt a szeptember 15-diki „Wanderer”ben. Minthogy mindenféle

ákumbakumot összekerepelve, és a nyilvános közügyekről vitatkozás színvonalára felvergődni nem bírván, azt sem fogta fel, a megye teremében tulajdonképen miről folyt a tanácskozás? feleletre érdemesnek sem találtam.

Ugy ám! de ő zsidó; a zsidó egyéb jeles tulajdonai mellett pedig azon gyarlósággal is bír: hogy nyugtalan, szemtelen tolatkodó, mindentűt, még a lapokban is brilirozni szeret, és vallása szertartásai annyira vezetik őt, hogy nemcsak a kórmőzsi aranyokat, de mindent környülméletni szokott.

A nyitrai együgyü levelező is a „Wanderer”ben közölt cikkekkel be nem elégedve, a „Magyar Izraelita” 26-ik számában nyughatlan füleit mozgatva ismét ellenem rugdalózik. Válaszom hiányában gyanítván, hogy a „Magyar Izraelitát” nem olvasom, a cotteria azon szemtelenségre vetemedett, hogy a nevezett cikket a „Magyar Izraelitából” kivágva és vallása szertartásai szerinti környülméletve, ezen osztályt jellemző impertinentiával lepecsételt borítékban ezimem alatt posta útján megküldötte. Ily kihívásra kötelességem most válaszolni.

Mindjárt azzal kezdi, hogy én zsidófaló vagyok! — Isten látja lelkemet, szomszédaim pedig ismerik gyomromat, hogy émélyeg és undorodik minden fokhagymás rostélyostól; — de hogy tudnék egy egész zsidót felfalni!

Hogy bebizonyíthassa, miszerint én zsidófaló vagyok, és a megyei bizottmányi gyűlésben minden alkalmat felhasználok épemet a zsidók ellen kiönteni, mondja: „felolvasatott egy miniszteri leirat, melyben meghagyatott a megyei közönségnek a bizottmányi tagok lajstromából az elhaltak és megyéinkből elköltözött tagokat is kitörölni, de megtiltották ezen lajstromot kiegészíteni.” Ahány szó, annyi badarság. Nyitra megye teremében ily miniszterialis rendelet soha sem olvastatott. Sajnálatra méltó azon lap, mely ily tudatlan levelezőkre szorul, és tudósításait ily zavaros föből meríti. Elmondem én röviden a megye teremében mi tárgyaltatott akkor.

A megyei bizottmány névsorozata oly hiányos és tökéletlen volt, hogy abból a szavazás alkalmával pontosan kiindulni és a szerint a szavazókat összeállítani nem lehetett. Kineveztetett tehát július 9-én tartott bizottmányi ülés alkalmával az első alispán elnöklete alatt egy választmány, melynek feladata volt a valóságos bizottmányi tagokat kipuhatolni, és új névsorozatot összeállítani. E választmány munkálata átvizsgáltatott a szeptember 9-iki bizottmányi gyűlés alkalmával; ebben igazítások eszközöltettek a megholtakra, ismeretlen tartózkodásuakra és egyéb hiányokra nézve. Ez tehát semmi miniszterialis rendelet folytán nem történt. Láttam, hogy a levelező köztünk botorkált, de hogy oly lágyveleju legyen, miszerint azt se értse, miről tanácskoztunk, ezt nem gondoltam. „Ennek folytán — írja a levelező — a plébános ur (t. i. én) azon indítványt tette, hogy a bizottmányi gyűlésben a tiszteletbeli tagok és hivatalnokok szavazattal ne birjanak; mert miután a zsidóemancipatio legközelebb ki fogván mondatni, igen könnyen megtörténhetik, hogy egy zsidó főispánt neveznek ki, a bizottmányban zsidó tagok is lesznek, mely könnyen eszközölhetne ily zsidó főispán egy többséget azáltal, hogy zsidó tiszteletbeli hivatalnokokat nevezne ki.” — Bocsánat! én ekkor semmi indítványt nem tettem. A levelezőnek vagy igen gyenge emlékező tehetsége van, vagy hallott valahol ágyuzni, de nem tudja, hol? Megmondom én, hol ágyuztak.

Az előbbeni tárgy végleges befejezése után, mielőtt az engedélyezett megyei tisztviselők pótválasztásához hozzáfogtunk volna, ha jól emlékszem, Simonyi János tette ezen indítványt: határozza el a bizottmány, hogy a megyei tisztikarnak tiszteletbeli tagjai, nemkülönbén a szerződévényesek általában a bizottmányi határozatok hozatalánál döntő szavazatképességgel ne birjanak. — Ezen indítványt én is pártoltam. Védveimet olvashatja a „Hon”ban közölt óvásomban. Ezen alkalommal mondtam én a többi között azon lehetőséget is, hogy századunkban annyi lelkesedéssel hangoztatott zsidóemancipatio életbeléptetésével mily

veszedelem a megyei bizottmányra, ha a főispánnak, ki majd zsidó is lehet, korlátlan jogot adunk, melynél fogva annyi szavazatképes tiszteletbeli tisztviselet nevezhet ki, mennyi célja elérésére szükségeltetik; és ekkor a főispán a megyei bizottmány testületét, mely a halálozások által a nélkül is összezsugorodva van, vagy paralyzáhatja, vagy megsemmisítheti. Ezt józan észszel a levelező sem tagadhatja; és ily körülmények között a zsidó főispánnak nagyobb p s ó r e s z e volna a megyéből, mint a boroszlói gyapjúvásárból; ezt csak kiki beláthatja. Nyitrán kívül nincs is megye, hol a szerződvényesek — mint a levelező — szavazatképességgel bírnának, ez sem törvényen, sem méltányosságon nem alapszik.

„Örülünk — írja a levelező — hogy a plébános ur már annyira haladt, hogy az emancipatiót factumnak veszi.“ Magától értetődik, hogy én az emancipatiót honosítási törvény mellett melegen pártolom. Hallja csak miért? — A zsidók statisztikájában e napokban olvastam: hogy van mindössze 7 millió zsidó. E hét millióból $3\frac{1}{2}$ millió Európában lakik. Ebből a legnagyobb rész Oroszországnak (1.200,000) és Ausztriának (853,300) jutott. Innen az következik, hogy a zsidók száma nő azon birodalmakban, hol ez a nép kevésbé szabad, vagy éppen el van nyomva; ellenben felülően száll alá Franciaországban, Angliában, Belgiumban, hol emancipálva vannak. — Én országomra nézve ezen utóbbi statistikai eredményt elérni ohajtom. Hígyje el a levelező, ha az emancipatiót, és a bécsi reichsrath példájára hazánkban is minden protestatióknak daczára a sz. László I. K. 10. fejezete eltörlésével a polgári házasságot be fogják hozni, ezen két factor az izraeliták közt a kereszténység számára lesz legdusabb eredményü missionarius! feltételezve, hogy népünket is a butaságtól és az iszákosságtól emancipálni fogjuk; mert különben jaj nekünk!

„De legyen nyugodt (már t. i. én) a zsidók politikai magatartása miatt — folytatja a levelező — mert a haza jólléte az izraelitáké is.“ Elhiszem! sőt kiválóan önöké. Ekét, kardot forgatni nem szeretnek, de igenis váltót. Minél nagyobb a haza jólléte, annál nagyobb rebachot huznak önök utána. Tud-e a levelező diáku!? annyit a receptekből megtanulhatott, hogy értse e verset:

Divitis heu! gentis de sanguine suet hirudo; én az elmult aszályos és fagyos évekből még azt is be tudnám bizonyítani, hogy a haza nyomorusága is a zsidók jólléte; és ha kívánják, megteszem.

Hogy a zsidó független Romától, és független a concordatumtól, — mint a levelező írja — ezt senki nem vonja kétségbe. Zsidónak azonban csak háladatosan kell említenie Rómát; mert midőn a zsidók a középszázadokban mindenütt üldöztek, — Róma adott nekik Ghetót, mely valamint majnai Frankfurt zsidó-utcájá, pizkok és bűdösség által minden utazónak hirdeti, hogy ott zsidók laknak. A mostani római pápa az ideai kolera alatt is a ghetói zsidóságot segítette. A concordatumot kár emlegetni a levelezőnek. Fogadui mernék, hogy nem olvasta, de tartalmát sem tudja, csak lármáz a világ hangja után, mint a szajkó.

A „Wanderer“ben P. Greuternek nevez engem, a „Magyar Izraelita“ban P. Brunnernek. Köszönöm. Ez csak dicséretemre válik, ha érdemeimen kívül ily kitünő egyénnel helyez párvo-nalba. De itt is elárulja vastag tudatlanságát; mert nem tudja a kánoni jog szerint kit illet a „pater“ név? ki hallotta azt, hogy még a superintendenst is paternek nevezük? Önnek mindegy, akár pórhagyma, akár schnittling, ön előtt az mind hagyma. Szabad legyen önt még egyre emlékeztetnem: önök csak a pater Greutereknek köszönhetik, hogy önöket 1848-ban sok helyen jól el nem dorongálták. Önök a bécsi zsidósájtót követve már nagyon kezdenek velünk mint p. Greuterekkel hebeciáskodni, sőt impertinensek lenni, a kath. püspököket karikírozni, holott mi rabbinsáiknak békét hagyunk. Kár, hogy már oly korán nem férnek bőrükbe.

Attól pedig tartózkodjék, hogy valakit dicsérjen; mert dicséret által még a becsületes embereket is gyanuba hozza a világ előtt; a zsidódicséretre illik Horac ama verse: „hunc tu Romane

caveto.“ Szóval, ön a politikában olyan, mint a hajdu a harangöntésnél. Sokkal ügyesebb a nadályozásnál és allöveteknél, mint a politikus tárgyalások kellő felfogásánál; maradjon tehát az elsőnél még az emancipatio után is.

Paulik Gábor.

Honi tudományos egyetemünk kérdéséhez.

Az „Orvosi Hetilap“ban következőket olvassuk: „A bécsi tantestület Stricker tudort, egyetemi magántanárt, rendkívüli díjazott tanárnak ajánlja az oktatásügyi miniszternek az általános és kísérleti kórtanból, egyszersmind indítványozza, hogy állandó dotált intézettel láttassék el. Stricker tanár hazánkfia a bécsi iskola fiatalabb tanárai közül egyike azoknak, kiktől a tudomány jövőbeni fejlődésére nézve legtöbbet várhatni.“ Ezen közlemény a „Magyar Izraelita“ olvasóira is bir érdekléssel, mivel e férfit, kit oly hizelgőleg emlegetnek, szintén zsidó.

Legyen szabad azon gondolatoknak, melyek ez alkalommal eszünkbe tolnak, kifejezést adni, midőn tudniillik azon dicső magyar zsidó orvosok névsorát juttatjuk emlékezetünkbe, kik hátat fordítván a minden elismerést megtagadó és rátartó hazának, most általán csodált világító csillagokként idegen nemzet egén ragyognak. Nem telik-e el legkeserűbb érzettel minden magyar sziv, ha halljuk, hogy azon egyetlenegy egyetem, melylyel nagy Magyarország 15 millió lakos számára bir, a tanerők elégtelensége miatt a kor igényei megett hátramaradt állapotban sinlődik, és ha meggondoljuk, hogy még azon nemzetek is, kik fitymálva szoktak magyar műveltségről beszélni, magyar születésű, magyar műveltségű férfiak nevével dicsekednek? És ha majd a csodáló utókor megdöbbenve kérdezdi, ugyan honnét van az, hogy nagy férfaitok nem hazájukat, hanem a külföldet gazdagíták tudományuk kincsével, mikép lehetett oly balga ama nép, hogy saját fiai verejtékével idegen nemzet dicsőségét emelé? akkor szégyenpirulva be fogjuk vallani, hogy azon férfiak benünket elhagytak, mivel mi magyarok őket magunktól eltaszítottuk, guny és hep-heppel elűztük, mivel mi azok előtt, kik palotáitok kapuit tárva találták, silány házaink ajtaját becsaptuk, — mert hiszen ők zsidók, és így jogositva valánk tudományos törekvéseik ellen sorompókat emelni, nyomozó szellemüket legyőzhetlen akadályok által vasra verni. Ime, ama férfit, kit ma egy elsőrendű egyetem tanártestülete mint ez egyetem jövőbeli oszlopját kiemel, ki hivatva látszik arra, hogy a tudomány mélyében szunnyadó kincseket napvilágra szállítsan — mi engedjük, hogy hazájától elváljon, bánat nélkül láttuk távozását, mert — ő zsidó. Vagy ismeritek dr. Politzer Ádámot, ama fül-orvost, kinek nevét egész Európában dicsérettel hangoztatják, kinek mellét rendjelek és kereszttek diszitik? „Hazánkfia“ ő is, és semmi kétséget sem szenved, hogy azon esetben, ha nem a bécsi, hanem a pesti egyetemen tanárkodott volna, ezen tanintézet hírért szintoly mértékben emeli, mint emelte a bécsi egyetem hírnevét; — de a magyar egyetem törzskatholikus intézet, amaz ember pedig zsidó — hadd menjen tehát Isten nevében; fiat justitia, pereat — universitas! Bukarestben orvosi tanintézetet alapítottak, és magyar embert hittak meg a boncztan s göröcsövészettanszékébe, dr. Scheiber S. H.-t, pedig néhány éve csak, hogy

azon kiváló tudományu férfiú akadémiánk ajtaján kopogott és csekély díjazásért tehetségeit hazánk szolgálatjába ajánlá. De ugyilátszik, hogy még elég jókor tudták meg, mikép kérelmező zsidó — és kosarat adtak. — Ma azonban, miután a külföld képességét elismerte, ma őt is sorozták érdemdus „hazánkfiai“ közé, valamint például Horn Edét is, kit Párisban méltónak tarthatják ugyan, hogy a Collège de France-on egy Michel Chevalier utódja lehessen, de kit talán ki nevetnének, ha egyetemünk egyik tanszéke után találna vágyani. Ők is hazánkfiai, valamint ama szegényes zsidóleányka, kit annak idején nemzeti színházunk podiumán megvetéssel tolták a színpalak mögé. de később szintén előreléptettük „honleányaink“ sorába, midőn milliókcsodálta Csillag Rózává vált.

Nem akarjuk az olvasót itt több idézésekkel fárasztani, nem akarjuk mindazon magyar-zsidó orvosokat nevezni, kik mint szaklapok szerkesztői, mint Oppolczer első segédei, mint kitűnő orvosok nem a magyar névnek, hanem Bécs, Páris és más idegen népeknek szereznek dicsőséget és hasznot. De meg akarjuk említeni, hogy élnek még közöttünk is férfiak, országszerete és külföldön is tisztelt specialisták, kik minden egyetemnek diszül szolgálhatnának, de kiket alkalmassint megint észre nem fognak venni, ha egy tanszék betöltése szóba jövend, pedig mennyire szükségelné roskatag egyetemünk, — hol csak itt-ott akadunk egy valóban nagy, osztatlan tiszteletben részesülő névre, — erős oszlopokat!

Ha meggondoljuk, hogy előítélet és türelmetlenség milyen csorbákat ejtett és ejt még tudományos fejlődésünkön, be kell ismernünk, hogy bizony többet ártott már a vallás a tudománynak, mintsem a legszörzálhasogatóbb skepticismus a hitnek. Emlékezzünk csak Franciaországának Colbert idejében oly virágzó állapotára és azon anyagi és szellemi sülyedésre, mely a nantesi engedmény visszavonása után beállt, míg a külföldre vándorolt és ott tárt karokkal fogadott reformátusok Belgium, Anglia és Poroszország jövőndöbeli fejlődését csirájában oly nagy mértékben elősegítették! Bár térnének meg országunk hatalomvivői és nem marcangolnák nemzetünk különben is gyenge testét. Minerva még sohasem tudakozódott keresztelvé után.

Ben Dávid.

N.-Károly, 1867. évi október 31-én.

Az eszme, melyet t. Rózsási József ur a „M. I.“ 30-ik számban a feltett kérdéssel: „minden okleveles magántanító tagja lehessen-e az országos izr. tanítói egyletnek?“ megpendített, dicséretreméltó, és mindenestre megérdemli, hogy vele tüzetesen foglalkozván, annak minden oldalát megvitassuk.

Legyen ennél fogva megengedve nekem is felfogásom szerinti véleményemet elmondani, noha megvallom, nagy küzdelmembe került, míg elhatároztam a kérdést nemesebb ügyszé méltó háttérrel kezelni.

Valamint a politikai téren, ugy a társadalmin is mindenütt rombolni látjuk a középkori elavult intézményeket, mindenütt a haladás, az átalakulás eszméjének hódolnak, mert az emberiség egyesülés utáni törekvésében magává tette a dicső tant: gondoskodni a polgári társaság jólétéről és boldogságáról, s foglalkozni azzal, hogy az ember anyagi életét javítsa és a polgári társaságot összhangzásba hozza.

Ezen eszme megtestesítésére — mely igaz, nem egyszerre termelt s melyhez nem is véletlenül jutott a mi századunk — ala-

kultak a különféle egyletek, melyeknek czélja — kisebb-nagyobb kivétellel — enyhíteni a nyomort és gyógyítani a fájdalmat.

Ugyanezen czélt tüzte ki magának az országos izr. tanítói egylet is, mely kecségető remények mellett lépett életbe: üdvözölte azt az összes — mind nyilvános, mind magán — tanítói testület, üdvözölte az egész magyar honi zsidóság.

De mit szólunk ma az egyletről, midőn a helyett, hogy humanitásról és igazságszeretetről tanuskodnék, valóságos kínai falat akar emelni egy és ugyanazon osztályu egyénei között? — Talán, hogy a külsőt sokkal vonzóbbnak, a belsőt sokkal feketébbnek találjuk, mint képzeltük? Nem! Az országos izr. tanítói egylet érvényesíteni fogja tekintélyét ott, hol az neki lényeges előnyére szolgáland, hanem nem engedheti meg, hogy a szeretet és humanitás tana — melyben egy végtelen szép vallás rejlik — általa tekintetbe se vétessék.

Egy hetilapi cikk szűk köre nem engedi meg, hogy a tanító és tanító között felhozott különbséget taglaljam, azoknak czáfolatába sem ereszkedhetem a nélkül, hogy t. Rózsási urnak avatott tollal irt fejtegetései után, ismétlésekbe ne essem; két kérdést óhajtanék csupán koczkatatni: lehet-e először egy nem-tanító is tagja az egyletnek, ki soha az egylet gyámolítására igényt nem tart, és másodsor visszautasítana-e az egylet egy hozzá segélyezésért folyamodó munkaképtelen, öreg tanítót, ha ez mindjárt nem is tagja az egyletnek?

Nincs szükség eme váratlan kérdésekre megdöbenni. — Míg az elsőnek megtagadása homlokegyenest ellenkeznék az egylet érdekével, — mennyiben anyagi felvirágoztatását egy perczre sem szabad szem elől tévesztenie, nem lehet a másikat feltennünk azon társulattól, mely a jótékonyaság zászlaját fennen lobogtatja.

Miért vonakodnak mégis a magántanítókat keblökbe befogadni? Mert állásuk ingatag lévén, hamarabb szorulhatnak az egylet gyámolítására. — Ezt mondják: — mi azonban csak ürügy látszik lenni arra nézve, hogy ne mondják a felvétel ellen kardoskodókról, mintha beburkolóznának a közöny fekete köpenyébe, melynek külseje érzéketlenség, belése konok nem akarás.

En legalább ugy vagyok meggyőződve — s hiszem velem többen, — hogy a tanító csak legvégső esetben kérné ki az egylet segélyezését, és inkább kész volna nyomorat egy ideig takarogatni, vagy egyesek jószívűségéhez folyamodni, mintsem megkárosítsa az országos egyletet.

Oszlassák el az illetők alaptalan aggodalmaikat, és ne kezdjék a viszály magvait hinteni. jól tudják, hogy ez elkeseredést szül, az elkeseredés pedig roppant letteröt kölcsönöz azoknak, kik méltán megsértetnek és elkeserítettek.

Fogadjanak be tárt karokkal bármelyik tanítót, hogy még az irigység káromló szava is elmuljék, a minék még azon erkölcsi nyeresége is leend, hogy az eddig mellőzöttek az igaz rokonszenv jelével fogják megköszönni ragaszkodó szeretetöket. S ez volna az egylet legszebb diadala! mert a felebaráti szeretet hurjai leg-hamarabb visszhangzanak az emberi lelekben.

De legyen a magántanítók ügye bármennyig még függő kérdés, abban az egyben összepontosulnak óhajaink: vajha sikerülne az országos izr. tanítói egyletnek működésével oda hatni, hogy a tanítók sorsukkal megelégedettek lehessenek, hogy ne kelljen a nagyokat és gazdagokat irigyelniük.

Neumann József.

Pest, 1867. évi november 4-én.

Hogy nálunk itt-ott mennyire floreál még az önkény, hogy mennyire mindenhatóan tartja magát és mily elbizakodottan féktelenkedik egy-egy szolgabíró annak tudatában, hogy nincs őt felelősségre vonható törvényünk, annak illustratiojául szolgálhat a következő:

F. évi márczius havában Gömörmegye Z. helységében P. Lajos koresmaárendás és terménykereskedő S. Jánostól három véka zabot vett rendes piaczi áron. A zab eladása, átvétele és kifizetése négy tanu jelenlétében történt. — Ezután vagy félévvel, t. i. szeptember 24-én P. Lajos — ki időközben Borsodmegye Ny. helységébe tette át lakását — M. Gyula szolgabíró által K. helységbe idéztetett, a hol meg is jelenvén, esti 9 órakor legmagasabb kikallgatásban részesült. A szolgabíró a kihallgatás helyül nem a hivatalos helyiséget, hanem egy privát lakot választott. A kihallgatás rövid volt ugyan, de annál kihatóbb következményeiben. A szolgabíró kérdőre vonta P. koresmárost, vajjon S.-től vette-e zabot és mennyit? P. azt válaszolá: igen, még pedig három vékát. Ezzel a kihallgatásnak — alias vallásnak — vége szakadt, hogy kezdetét vegye egy oly eljárás, mely hajmeresztő barbarsága és vad féktelensége által a középkori vad inquisitioira emlékeztet vissza. M. szolgabíró leöltette P. ruháját és bikacsök-

kel annyira összevagdaltatta, hogy P. elájultan össze-rogyott s csak később tért magához, midőn a szolgabíró őt kegyes volt vízzel leöntetni. Ezen erőszakos bántalmazásnak négy szemtanuja volt. P. — a nekünk bemutatott orvosi látleletből kitünőleg — két heti lázba és oly utóbajokba esett, melyek egész életére sinlő hatással bírnak.

Ezen, csak az ázsiai basáskodáshoz hasonlítható önkényűség s féktelenség igazságszolgáltatásunk szégyenére válik.

A midőn e tényt közöljük, nem óhajtjuk, hogy a lapok a zsidó megveretéséből üssenek zajt, habár nagyon lehetséges, hogy e szeli dlel kü szolgabíró a keresztényen irányában nem használta volna a bikacsököt: mi egyedül azt kívánjuk, hogy a szabadelvű magyar lapok szólaljanak fel e gyalázatos eljárás ellen, mely ezuttal egy becsületes, feddhetlen jellemű emberen történt.

T A R C Z A.

Agadai szemelvények.

Mielőtt e sorok írója az „agadai szemelvények“ czimű rovat szoros megkezdéséhez fogna, szükségesnek találja egy általános megjegyzést előrebocsátani azon t. olvasók számára, kik e rovatot figyelemre méltatják.

A zsidó hitszónoklat egyik kiváló tényezője az exegesis, mely nem csak a szentírás mondataira, hanem a Talmud és Midras bölcseseinek, valamint a későbbi rabblk velős mondatainak értelmezésére terjed ki. Ezen tényező figyelembe vétetett mindenkor a hitszónokok által, sőt a középkori zsidók egyházi beszédei nem válának egyebek, mint értelmezései a Biblia és Talmud egyes helyeinek, összekötve bizonyos élczeskedéssel és az éles, találékony elmét feltüntető különczködéssel, mely az ugynevezett „Pschell“lé nőtte ki magát, mely irány még mai napság is számos művelőknek örvend mind a szónokok, mind a közönség részéről. A józan kritika és talpraesett magyarázat kárhoztatja ezen eljárást tudományos szempontból kiindulva; de ezen kárhoztatás csakis a végletekig vitt és az abnormitások országába tartozó ferde értelmezésekre, vagy inkább értelmetlenkedésekre alkalmazandó. — Van minden dologban a szélsőségek között „arany középut“, mely rendesen a kor igényeit nem szokta kicsinylőleg mellőzni.

A zsidó közönség a hitszónoklat alkalmával nemcsak erkölcsi tanítást akar elnyerni, hanem ezzel egyszersmind szellem-dus mulatságot (melyet nem szabad felületesen elitélnünk) szeret összekötni, hiven a „miscendum est utile dulci“hez. Sokkal maradóbban nyomul a hallgató hivek szívébe és elméjébe azon igazság, melyhez egy szellem-dus magyarázat emléke csatolja őt, míg másrésről nyom nélkül fog elsubanni oly tan, mely vagy bölcsészkesedési szárazsággal, vagy pedig phantasticus szópiperével előadva, és mint a tapasztalat bizonyítja, rendesen az imola kapuja képezi ama határvonalt, mely ilyetén egyházi előadások tartalmát és czélját a hallgatóság szívtől elválasztja.

Alulirott is ama ifjak sorába tartozik, kik legkedvesebb foglalkozásaik egyikének ismerik el, bölcsseink erkölcsi velős mondatai körül buvárkodni s azoknak valami magasztos erkölcsi vagy életphilosophiai értelmet tulajdonítani, melynek kitalálása a zsidó theologus tanulmányainak ne csekély részét képezze. Ha nem is sikerül mindenütt és mindig az igazságnak nyomára jutni, de legalább annál nagyobb értéket nyer az, ha bölcsseink tekintélyével kapcsolatba hozatik.

Hiszen Abraham Ibu Esra igen találóan jegyzé meg: „Az igazság egy központhoz hasonlít, melyen annak keresői köröskörül sűrögnek, forognak.“ (Bevezetés a bibliába Abr. Ibu Esrától). Kötelességünk oda törekedni, hogy minden lépésünkkel e ponthoz közeledjünk.

Bizonyára nem leszek az egyetlen, ki e rovat folytatása körül fog működni, mely oly irányban halad, melynek annyi kedvelője van, de mely magyar nyelven nem teremtett még irodalmat

1.

Babyl. Talm. Szynhedrin f. 99. a.

רבי הלל אמר אין להם משיח לישראל
שכבר אכלוהו בימי חזקיהו.

„Rabbi Hillel így szólt: Izraelnek nincs Messiása, mert már megették Hezekiás király idejében.“

Tudva levő dolog, hogy bármily nemzet életének fősarkpontjai és boldogságának emeltyüi: a jelen, mult és jövő. „Éljünk a jelenben“, ez oly jelige, mely bélyegzi századunk törekvéseit, nemesíti verejtékünket és izadtságeseppjeinket, melyek a haladási eszmék kiaknázásakor gördülnek le homlokainkról. — A mult on okulunk, a jeles példákat utánozva, az eljlesztőket és intőket kerülve: „Él magyar, áll Buda még, a mult csak példa legyen most“ így sóhajt fel koszoruzott Kiszfaludnyk „Mohács“ alagájában; és ki ne ismerné el ama aranyigazságot, melyet ama közmondásunkban látunk kifejezve: hogy „saját kárán tanul a magyar ember.“ D'Israeli, a híres angol parlamenti szónok, 1865. april 3-án tartott beszédének következő szavai is ide tartoznak: „A mult, hatalmunknak egyik főeleme.“ Vezető fáklyaként világít a multra való visszaemlékezés az életnek itt-ott felmerülő sivatagjaiban, felderíti árnyoldalait és szembetünkökké fénypontjait. Vagy tán a nemzeti nemes büszkeségnek más szolgáltatója-e csiráit, mint egyedül a mult. — De a nemzeti élet épületét hordó oszlopok közt hasonlólag tiszteletbeli helyet érdemel ki a jövő. A veszedelem örvényébe gördül ama nemzet, mely reményleni nem tud, mely ha elnyomatik, nem érez önmagában annyi férfias öntudatot, hogy a rabbilincsek csörgését nem tartja örökkévalónak, és a szükülő szív sóhajait nem hiszi felválthatóknak ünnepélyes örömrivalgások által. De a jövőnek a nemzeti életben még másrésről tekintve hasonlólag fontos és érdekes oldalát leshetjük el. Minden hazafi kötelessége a jelen pillanatait a jövőre nézve termékenyekké tenni, a jelenben mintegy elvetni a csirákat,

melyek a jövőben dúsan gyümölcsöző áldásfaként gazdag lombzattal emelkedjenek ég felé; minden honpolgár, ki törekvéseit nem a pont felé irányítja, azt csak hiu önzés sugallata vezényli, de nem tiszta hazaszeretet. A jelen követel, a mult int és emlékezni tanít, a jövő buzdít, midőn remény alakjában lép elénk és törekvésre serkent, midőn annak érett gyümölcsei képét tárja eszméletünk elé.

A zsidóknak a messiás megérkezésére vonatkozó dogmája nem egyéb, mint a nemzeti, vagy tágabb értelemben véve emberi közboldogság kora; itt a jövő viszi a főszerepet. E majdan bekövetkező aranykor eszméje mintegy essistentiája a különben számos mellékágakkal feldiszitett messiásféle hitcikknek, melyre nézve egybevágók az e hitre vonatkozó különböző felfogások.¹⁾ Ezen eszme oda vezet bennünket, hogy nem elég a messianus kor elérését elhínni, mert ez csak elméleti dolog; minden erőnkkel oda kell törekednünk, hogy ezen általános emberiségi aranykor, mely megvalósítandja a humanitás és jog eszméit, minél előbb bekövetkezzék, bekövetkezzék, ha az emberi nem gyarlóságai még annyira késleltetik is lépteit.²⁾ Meddő marad tehát e hit, mely a jövő közboldogság érdekében való működésben culminál, ha csupa önzéstől vezettetve csakis a jelennek szűk körét ismerjük el az élet küzdelmei harczerének.

Ha a bibliai történet egyes jellemeit vizsgáljuk, ugy a különben jámbor és istenfélő Hezekiás király, kit a bibliai történet mint Juda birodalmának vallási és politikai restaurátorát tünteti fel, épen a Biblia által ránk jutott egynehány szavai által gyanút ébreszt lelkünkben tiszta hazafiui jelleme ellenében. Ő tudniillik egykor halálos betegségéből fellábadván, Merodah Baladon babilonai király követeit fogadja, kik uruk üdvkívánátát hozák által. Hezekiás hiuságára ezen megtiszteltetés nem kis mértékben hatott hízogleg, Babylonia az akkori kelet igen hatalmas birodalma lévén. Ő tehát bemutatja nekik dús kincstárát, minden gazdagságát és fényét, szóval a sz. irás szavai szerint: „Nem vala tárgyházában és birodalmában, melyet Hezekiás meg nem mutatott volna.“ Ezen fitogtatás nem tetszett, Jezaiásnak, és miután ő a királynál a vendégek felől kérdezősködők, a királytól egy föltette büszke választ nyert. Erre Isten azt hirdeté, hogy majdan jövendő idő, midőn utódai alatta kincsek mind, a babeli kincstárba fognak átvándorolni. Erre a biblia szerint Hezekiás így felelt: „Jól vagyon Isten szava, melyet hirdettél! csak életem folyjon le békében és nyugalomban“ — Valjon ezen pár szó, mi egyebet tüntet-e fel, mint megczáfolását az említettünk gyakorlati messiás fogalomnak? Midőn egy király megfélekedve hivatásáról nem aggódik népe jövőbeli nyomorával, ha csak zavartalanul végezi be életének körfutását! A király pedig, mint vélem, nem állott elszigetelve eme észjárásával, hanem mivel különben igen jámbor és istenfélő vala, valószínűleg e szavaival kifejezést adott az udvarán uralkodó hazafiui felfogásnak, és a nép része nézetének is.

E király idejében tehát igen alacsony fokon állhatott a messiáshit, ha annak nemesebb gyakorlati oldalát tekintjük. Igazolva

¹⁾ Az 1864—65-iki év körül előfordult „Messiáskérdésre“ vonatkozó theologiai polemiaát a „M. I.“ olvasói bizonyára jól ismerik; a Brunner-Kompert-féle bécsi sajtópört az orthodoxia sajátította el és casus belliként tárta fel a haladás eszméjét vallók ellenében. Dr. H. J. főrabbi a harczolók legelső sorában küzdött a „persönlicher Messias“ ügyében, s nyílt ellenségként a bold. Mannheimert és Horovitz rabbit mutatá be ügyfeleinek, indítatva az utóbbiaknak a bécsi Landesgericht előtt tett nyilatkozata által dr. Grätz és Kompert főkép pedig az igazság javára. Dr. H. et consortes utóbb ama kétségbeesett lépéshez folyamodott, hogy a német, illetéleg mainzi „Izraelita“ közvetítése folytán subscriptionokat gyűjtött a személyes messiás ügyében. Nem is fukarkodtak aláírásaikkal a cseh, német és magyar igazhitű doktorok.

²⁾ L. a 12. hitcikk szövegét Maimonides szerint.

látjuk tehát R. Hillel mondatát hogy: „Izraelnek nincs Messiása, mert már megemészték azt Hezekiás király idejében.“

Pesten, 1867. November 7-én.

Goldziher Ignác.

L E V E L E K.

Csurgó, 1867. évi november hóban.

T. szerkesztő ur!

Engedje meg, hogy ezentúl levelezői sorába léphessek, időnként vidékünk érdekes zsidó szellemű mozzanatait lapja t. olvasóival közlendő.

Most is midőn először van szerencsém Önhöz bekapogni, szándékom ily érdekes tudositást közzé tenni; de mielőtt ezt tenném, szükségesnek tartom, községünket a t. olvasóival közelebbről megismertetni.

A helybeli község, bár már régi, alig számlál ötven tagot, melyek nagy része az alsó és közép vagyonosztályba számítható. Mind a mellet bátran vetélkedhetik községünk honunk akármely kisebb községével. Ezt bizonyítja azon tény, hogy mind azon institutiók, melyek egy jól rendezett község díszét képezik, nálunk is léteznek. Van szép térs templomunk, melyben egy derék fiatal kántor, ki egyszersmind tanító is, vezényli a rendes isteni tiszteletet. Bir továbbá községünk egy „chevra kadischa“ val, női egylettel és, mit különösen ki kell emelnem, egy ujonnan szervezett tanodával, melyben csakis a magyar az előadási nyelv. — Jól tudom ugyan, hogy b. lapja hasábjai sokkal is érdekes dolgotoknak vannak szánva, mint minő csekély tudositásom, még is bátorkodom, az ügy érdekét tekintve véve, ezennel kérni, miszerint engedné meg iskolánk újjá szervezése ügyét itt bővebb rajzban adhatni.

Ha jól értesültem, majdnem községünk fenállása óta létezik itt már iskola és minthogy nem vagyunk hivatva a multat registraralni, anaál kevésbé bírálati bonczkés alá venni, csakis iskolánk jelen állapotára szoritkozunk. Tizennégy év óta működött helyben egy egyén, ki, bár önmaga is bevallja, hogy sem ezelőtt tanító nem volt, ezután pedig sem leend az, czélszerűtlen oktatása daczára jó sikert mutathatott fel, annyiban, hogy oktatása czélszerűtlensége mellett, mégis oly hoszu ideig vihette a tanítói tisztelet. Azonban korántsem gondolja a t. olvasó, hogy községünk értelmetlenségének tulajdonítható ez; birünk mi helyben oly értelmességgel, mely akármely nagy községnek is díszre válnék s pedig aránylag oly mérvben, mint például Nagy Kanizsa vagy más hasonmagyságu intelligens község. Tehát mi oka annak, hogy oly sokáig türetett az oly hibás oktatás-mód? Ez egyedül községünk humanitásának tulajdonítható, mely saját érdekét más érdekének alárendelte. Bizonyítéka ennek, hogy a szóban forgó tanító, ki bár még erőteljes férfiú, nem minden kárpótálás nélkül távolított el az iskolából, mint ez például Pápán egy hetven éves agg tanítóval történt, ki a községnek körülbelül negyvenöt évig szolgált, hanem még most is, minthogy tovább tanítókodni nem akar, egyelőre minden foglalkozás nélküli, ugy gyámolítják, mint ha még csekély szolgálataban volna s hiteles ktfőből tudom, hogy nem csekély összeget adandnak neki kárpótálás fejében. —

Tizennégy évig tirta a község csupa humanitásból a ferde oktatást; de végre még is belátta miszerint a kor igényeinek eleget tenni kell, ha az utókor roszalását magára vonni nem kívánja. Elhatározatott tehát az iskola újjá szervezése; de alig villant fel ez eszme, már is egy új iskolaház építése vételet fogantatba, melyben, minthogy a jelen tanév kezdetével már el is készült, két tanító és egy tanítónő működik. Ezen tanítóknak egyike magam lévén, szerénytelenség volna ezekről dicsérolég felszólalni, de igérni merem, hogy minden erőnkől azon leszünk,

miszerint a bennünk helyezett bizalomnak mindenkép megfelelni fogunk. — Ezen intézet újja szervezésénél érdemeket szerzett magának jeles iskolai bizottmányunk: Jü n k e r Gusztáv igazgató, Lövy rabbi, Dr. Steiner Lázár és Mayerhofer József urak, kik oly nagy mérvben fejték ki buzgalmukat, hogy bátran remélhető ez intézet felvirágzása. De hogy hálátlankok ne legyünk, be kell vallanunk, hogy az intézet szellemi és nagyrészt anyagi előnyei nagy részben J. G. iskolai igazgató ur tevékenységéből származnak, ki daczára fiatal korának minden erejét arra fordítja, hogy a község úgy bel-, mint külszervezetét honunk mintaközségei szerint módosítsa. Ép ez okból arra indította a helybeli ifjúságot, hogy alakítson egy. együletet, melynek feladata minden jó és szépnek előmozdítása és gyámolítása legyen, és ez alkalommal is, úgy mint általában nemes törekvései folytán el is érte célját, mert mult hó 26-án megalakult az egyület „Ifjúsági kör“ név alatt, gyámolítva szép számú tagoktól és reméljük, hogy az egyület tevékenysége, minthogy J. G. ur elnökele alatt áll, ki fogja részére érdemelni a dicséretet.

Győr, 1867. nov. 5.

Nem tudom melyik pesti lap közölte minap azon statiszticai adatot, hogy a felelős kormány hat havi fennállása óta több egyület keletkezett hazánkban — melyeknek alapszabályai megerősítették — mint ezelőtt összesen hat év alatt; ezen újabb együletek közt van a Győr- és Győrszigeti izr. „részvét segély“ egyület, melynek alapszabályai közlésére tisztelt szerkesztő urat felkérem, szükségesnek tartván megemlíteni, hogy ez egyület községünkben nagyon gyámolítatik.

A győr és győrszigeti izraelita „részvét segély“ együletnek alapszabályai:

I. Cikk.

Az egyület neve és célja.

1. §. Az egyület neve „Győr és Győrszigeti izraelita „Részvét segély“ egyület“ (Nichum Abélim); célja: a helybeli izraelita hitközség szegényebb sorsu tagjainak a gyászidőnek 7 első napjaiban segélyezése, hogy azok a vallásszabta gyász-törvényeket megtartani képesek legyenek.

II. Cikk.

A tagokról.

2. §. Tagok kétfélék, u. m. pártolók és tiszteletbeliek; pártoló az, ki legalább is 1 frtot o. é. évenként az egyület pénztárába befizet; tiszteletbeli az, ki közgyűlésen ilyennek az egyület körül szerzett érdemei végett megválasztatik.

III. Cikk.

Az egyület vezetéséről.

3. §. Az egyület igazgatása a) 1 elnök, b) 1 alelnök, c) 1 pénztárnok, d) egy titkár és végre e) 5 választmányi tag által történik, mely hivatalok csupán tiszteletbeliek, a kik a közgyűlésen szavazattöbbséggel választatnak.

4. §. Az elnök egybehívja a köz- és választmányi gyűléseket, mely utóbbiak minden hó első vasárnapján tartatnak, ő elnököl azokon, a gyűlések határozatait kimondja, valamint az együletet más testületek ellenében képviseli, és végre a pénztár állapotára felügyel.

5. §. Az alelnöknek hatásköre az elnök távolléte vagy akadályoztatása esetére ugyanaz, mi a 4. §-ban az elnök jogairól mondatott.

6. §. A pénztárnok kezeli a pénzt, sürgeti a követelések beszedését, azonban csak az elnök ellenjegyzésével ellátott utalványra adhat ki pénzt; továbbá köteles minden hónapban tartandó választmányi gyűlésen a pénztár állapotáról jelentést tenni; végre pedig számadásait a rendes közgyűlés előtt befejezni, és azokat a közgyűlésnek megvizsgálás végett beadni.

7. §. A titkár vezeti a jegyzőkönyvet, ő teljesíti a levelezést, valamint az irattárt kezeli.

IV. Cikk.

A bevételről.

8. §. Az egyület bevételei közé tartoznak:

a) Az egyület pártoló tagjai által évenként befizetendő összegek.

b) Jótékony adakozás és ajándékok.

V. Cikk.

A közgyűlésről.

9. §. Évenként csak egy, és mindig a husvéti félünnepnek egyikén fog tartatni közgyűlés.

10. §. Mindazonáltal ha legalább 20 tag által az elnökhöz egy írásbeli kérvény nyújtatik be közgyűlés egybehívása végett, köteles a kérvény beadásától számítva 15 nap alatt egy rendkívüli közgyűlést egybehívni.

11. §. A közgyűlésre minden együleti tag meghívandó és határozathozatalra legalább is 25 tag jelenléte kívántatik.

12. §. A közgyűlés hatásköre kiterjed: a) a minden évben újonnan választandó együleti tisztviselők választására; b) a pénztárnoki számadásoknak egy, három tagból álló vizsgáló bizottmánynak kijelölésére; c) a hátralevő összegnek mikénti elhelyezése és kezelésére; végre d) az alapszabályoknak netalán újbóli módosítására, a mi mindazonáltal felsőbb hatóság engedélyezésétől tétetik függővé.

VI. Cikk.

A feloszlásról.

13. §. Az egyület csak az esetben fog feloszlani, ha a tagok létszáma 30-nál kevesebbre leolvadna, vagy ha a feloszlást több mint $\frac{2}{3}$ része az együleti tagoknak kíváná.

14. §. A feloszlás esetében a netalán fennmaradt tőkének fele a győr- és győrszigeti izr. község Chevra Kadischa nevű jótékony együletének, másik fele pedig egy az egyület feloszlását kimondó közgyűlés által meghatározandó helybeli jótékony együletnek fog adatni.

Kelt Győrött, 1867. évi Juniushó 30-án.

Kauders Fülöp s. k.

ideigl. elnök.

Dr. Pick Ármin s. k.

ideigl. titkár.

Ezen alapszabályok jóváhagyatnak. — Budán, 1867. évi Juliushó 13-án.

(P. H.)

A miniszter helyett

Szláv József s. k.

államtitkár.

N.-Abony, 1867. évi november 4-én.

Némely ember újságírási viselkedéstől rettenetesen csiklandoztatván, minden alkalmat, mint milyen egy bál, lakodalom stb. mohón megragad, hogy azok eredményét diadalmasan a világgal tudassa. E világnak aztán bámulni van alkalm a fényes stylust, szelleműs ötleteket, szóval azon embert, ki ott meg ott lakik, kit annak meg annak hínak és a ki iszonyu derék ember lehet, mert — még újságba is ír ám! Semmi kifogásom ily ártatlan ambitio ellen. De egészen más az, ha ily „journalista“ báránytermészetét pillanatra elfeledve, oroszlánbört ölt magára és farkát eszoválya a semmit sem sejtő átmenőre rájesszi. Az ily ál-orozlán aztán csakugyan arra a hiszemre juthat, hogy ő már most erős állat, és ha akar — árthat is. — Ily gondolatok szálltak meg, midőn e becses lapok mult heti számában ily ártatlan bálí jelentés mellett itteni derék rabbinkat megtámadva láttam. Nem lehet itt tiszteln M. Zsigmond urnak részletes megczafolásába boesátkozni. De a gyönyörtü logikával kifejtett ellentétek állításánál becses M. Zsigmond ur rabbinkat mint egy keményszívű, a szegények sorsával mitsem törődő embert igyekszik előtüntetni, mi az igazságnak valódi elferdítése. Egész községünk tanuskodhatik, hogy rabbink a szegényekre többet áldoz, mintsem szerény jövedelméből telik, és hogy szónoklataiban is mindenalkalmat megragad, hogy buzdítólag és serkentőleg hathasson. A mi pedig a függő-gyertya-

tartók historiáját illeti, itt sem tartá magát levelező ur híven a tényhez. *)

Vegyes hírek.

— Goldberger Erzsébetet, kinek az ipar emelésére tett adományáról t. olvasóinkat annak idején értesítettük, az ipar terén szerzett érdemeiért és kitünő jótékonyágáért Ó Felsége, mint legbiztosabb forrásból értesülünk, minden törvényes utódaival együtt magyar nemesi rangra emelte.

— A „budai keresk. és iparbank“ Jellinek Mór és Neuvelt Ármin urakat igazgatóknak választotta.

— Tencer Pál levélileg fejezte ki köszönetét a miskolci izr. nemzeti társulatnak az iránt, hogy őt az október hó 19-én megtartott közgyűlésen tiszteleti tagjának megválasztotta. De sajnálatát is fejezi ki a megválasztott, hogy nem tüntették ki inkább jeles munkatársait, kiknek egyedül köszönheti e kitüntetést.

— Curgón, az „Israelita-Magyar-Egylet“ mintájára. „Ifjusági Kör“ czim alatt, október 26. egylet alakult. A Kör elnökeinek e lapok munkatársa, Jü n k e r G u s t á v ur választott.

— A „P. N.“ írja: „az országos magy. izr. tanítói egyletnek f. hó. 17-én Pesten megtartott közgyűlésén K o h n A. mintatanodai igazgató Temesvárról, írásban következő indítványt terjesztett a közgyűlés elé: Az országos magy. izr. tanítóegylet nm. E ö t v ö s József báró ur által tervezett „Népnevelési egyletek“ országszerte alakításának fontosságát és czélszerűségét, mind az általános népművelésnek, mind a népiskolák emelésének szempontjából belátja, és így a tervezet helyességét megismerve, egyik feladatának vallja, s mindenik egyes tagja kötelességévé teszi, a nevezett „Népnevelési egyletek“ lehető támogatását és előmozdítását!“ — Lehet, hogy K. ur ezen indítványt beadta, habár mi, kik mindig jelen voltunk, mitsem tudunk róla: annyi bizonyos, hogy nem tárgyalták, de fel sem olvasták.

— A n g y a l A n n a kisasszony „Ilonka és Elemér“ czimű regénye december hó közepén fog megjelenni. Ára egy forint.

— Figyelmeztetjük a t. tanítókat Rosenmayer urnak lapunk utolsó oldalán közölt hirdetésére. Ismervén R. ur tanítói képességét és Árvai urnak a magyar nyelvben való ritka jártasságát, készséggel ajánljuk a hirdett könyveket.

SZERKESZTŐI LEVELEZÉS.

S.-A. Ujhelyre. Nem magyarázhatjuk meg magunknak e rendetlenséget. Mayer urnak a lapok ép úgy küldetnek el, mint a többi előfizetőknek. Egyébiránt még egyszer fogjuk a dolgot megvizsgáltatni.

Bécsbe. Az ön levelét nem kaptuk. Várjuk a feleletet.

K. I. urnak Bécsbe. A „Neue Presse“ szerkesztőségéhez küldöttük a lapot.

Pozsonyba. Azt reméljük, hogy ön adott szavát be fogja váltani.

S.-A.-Ujhelyre. Mondottuk, hogy a polemiát befejezettek tekintjük.

A. S. urnak Pesten. Köszönjük az ön részvétét. Minket ily megtámadás egy perczig sem zavar meg. Ha kényszerítetteti nem fogunk, e lappal nem polemizálunk.

Moórra. Jövő számunkban.

Épen most jelent meg:

Ábécze és első olvasókönyv

izraelita népiskolák számára.

Irták Bauer M. L. és Kohányi S. — Ára 20 kr.

A tiszta jövedelem egy része az országos magyar-izraelita tanító-egyletnek van ajánlva.

Kiadja Leitner M. L. 3 korona-utoza 14. sz. a. Pesten.

E könyv, mely illetékes testületektől ajánlva van, egész új irányt követ és mind hitfelekezeti, mind nemzeti tekintetben a kor igényeit tökéletesen kielégíti.

E könyv német nyelven is kapható.

*) Őszintén örülünk, ha önnek van igaza; de ezzel a „függő-gyertartók historiája“ nincsen megezárolva.

Szerk.

Izraelita iskolák számára.

Bibliai történet izraelita iskolák és családok számára. Irtá Árvai József közreműködésével Rosenmayer Izák. S.-A.-Ujhelyen; a szerző sajátja. Bolti ára 30 kr.

Hilfsbüchlein zum Unterricht in der deutschen Sprachlehre, der Rechtschreibung und des schriftlichen Gedankenausdruckes von Is. Rosenmayer. Verlag von A. Lövy. S.-A.-Ujhely. Ladenpreis 20 kr.

Ha a könyvek magánál a szerzőnél, Rosenmayer tanítónál Ujhelyen megrendeltetnek, 30 % elengedtetik.

Lauffer Vilmos

kiadó-könyvárusnál Pesten, váci-utca 9-ik szám, megjelent és minden hiteles könyvkereskedésben kapható:

Singer Wilhelm. Neue Lehrmethode

für den hebräischen Lese- und Sprachunterricht in der ersten Klasse. Preis 28 kr. Gebunden 32 kr.

Hecht M. Izrael története

a biblia befejezésétől e jelenkorig. Előszóval ellátta dr. Philippson. Füzve 1 frt 20 kr.

Roser M. és Schandl S.

Általános áruisme.

Kereskedelmi iskolák, reáltanodák, magántanulók, valamint kereskedők, iparosok és mezői gazdák számára. — Füzve 1 frt 20 kr.

Bauer L. M. Uj egyetemes földrajz.

Sok fametszettel, kötve 44 kr. — Külön földrajz. I. Az ausztr. császárság és magyar királyság 24 kr. — Ezen két földrajzi tan-könyv német nyelven is kapható.

Bauer L. M. Magyar társalgási nyelvtan

főlelemi tanodák és magántanulók számára. 3. kiadás. — Füzve 56 kr. Kötve 60 kr.

Miután ezen könyvben a nyelvtani szabályok mind magyar, mind német nyelven vannak fogalmazva, ép oly alkalmas az iskolák számára, hol az előadási nyelv a magyar, mint azok számára, hol az előadás német nyelven tartatik.

Bauer L. M.

Deutsche Elementargrammatik.

Ein Hilfsbuch zum deutschen Sprachunterricht. 5. Auflage. Gebunden 28 kr.

Anleitung, kurze, zum Anfertigen

der gebräuchlichsten Geschäftsaufsätze. Zum Gebrauche für Land- und Stadtschulen. Herausgegeben von H. P. Lehrer. Preis geheftet 24 kr

„Beth-El.“

(Érdeemes magyar izraeliták diszcarnoka.)

E munka hat füzetből áll. Mindegyik füzetben két arczkép van, csak a hatodikban négy. Ára az egész munkának két kötetben négy forint. Mind a hat füzet egy diszkötetben hat forint. Egyes füzet ára 60 krajczár, csak a hatodik füzeté, melynek nem csak 4 arczképe, hanem még kettős terjedelmű szövege is van, egy forint.

Kapható a szerzőnél (Reich Ignác fekete sas-utca 1-ső szám, 2-dik emelet).